

Психологічні причини використання готівки у час цифрових зрушень

Готівка все ще є найпопулярнішим способом оплати, незважаючи на те, що багато магазинів приймають лише оплату картками, смартфонами чи іншими безготівковими способами.

Цікавим, на наш погляд, спостереженням є дані центральних банків України та Польщі. Національний банк України звітує про те, що «українці все менше коштів отримують готівкою з платіжних карток, віддаючи перевагу безготівковим операціям», підтверджуючи це цифрами й аргументуючи тим, що удосконалюється та розширюється платіжна інфраструктура. Народовий банк Польщі, натомість, відзначає величезне збільшення кількості готівки в обігу після початку пандемії COVID-19 (рис. 1).

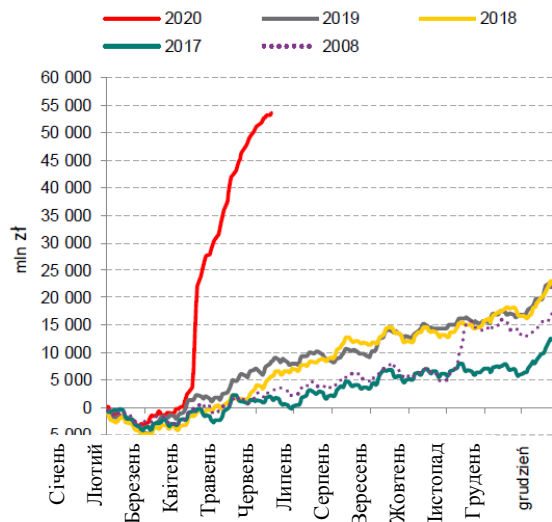

Рис. 1. Готівка в обігу в Польщі: денні зміни нарастаючим підсумком [22]

На перший погляд така інформація суперечить одна одній та виглядає нелогічною: дві сусідні країни декларують різні тенденції. При цьому Польща раніше почала розширювати платіжну інфраструктуру і має на сьогодні більше платіжних інструментів для оплати покупок безготівково. Тому цифри мали б свідчити (знову ж таки на перший погляд) інакше. Однак така ситуація не виглядає позбавленою сенсу, якщо подивитись на це з іншої перспективи, а саме з позиції рівня доходів та стабільності цін.

Українські пересічні громадяни живуть від зарплати до зарплати, не маючи особливої можливості заощаджувати. Крім того, рівень інфляції в Україні, а також залежність від курсу гривні до таких валют, як долар чи євро спричинюють стабільне зростання цін на всі групи товарів. Враховуючи, що більшість громадян в Україні отримують свої доходи на банківські рахунки, вони одразу витрачають їх, не знімаючи в банкоматі готівку при низькій довірі до банківської системи. Гроші просто не затримуються в людей.

Інша справа в Польщі: при достатній стабільності цін (за особистими спостереженнями автора, ціна, наприклад, на молоко та молочні продукти в Польщі не змінюються принаймні протягом трьох останніх років), стабільному зростанні доходів та зменшенні витрат, пов'язаних з пандемією COVID-19, більшість поляків мають можливість заощаджувати. А динаміка до більшого використання готівки може свідчити про зняття її з банківських рахунків у зв'язку з більшою довірою до готівки, цінність якої гарантує держава, та психологічного спокою, коли кошти перебувають в безпосередній близькості.

Незважаючи на дедалі ширший діапазон доступних способів оплати, готівка все ще залишається способом оплати, який найчастіше обирають громадяни різних країн, навіть тих, які ще недавно були серед лідерів безготівкових платежів.

Кризи різного типу та походження спонукають людей повертатись до різних консервативних аспектів життєдіяльності: придбання товарів першої необхідності про запас (тут варто згадати про величезний попит на туалетний папір у березні-квітні 2020 р.), збільшення обсягів придбання сірників у час, коли найсучасніші плити не потребують взагалі підпалювання, готівкового розрахунку тощо.

Таким чином, можна говорити про психологічний аспект надання переваги готівці, незважаючи на її брудну (в прямому розумінні цього слова, адже на банкнотах та монетах, зокрема, коронавірус може зберігатись до кількох діб) її сутність. Тримавши гроші в руках, перераховуючи їх (звісно, коли є, що перераховувати) людина заспокоюється, впевненість у завтрашньому дні в неї зростає, оскільки вона впевнена, що зможе купити принаймні найнеобхідніше для себе і своїх близьких.

Використана література

1. Мельниченко О. В. Аналіз грошових коштів та оцінка ліквідності банків України. Вісник Університету банківської справи Національного банку України (м. Київ). 2013. № 1. С. 179 – 184.
2. Мельниченко О. Аналіз стану використання сучасних платіжних засобів у контексті виведення готівкових коштів із поза банківського обігу в Україні. Вісник Національного банку України. 2013. № 1. С. 26 – 31.
3. Мельниченко О. В. Теоретичні засади електронних грошей. Бізнес Інформ. 2013. № 8. С. 284 – 290.
4. Мельниченко О.В. Теорія, методологія та практика обліку, аналізу і аудиту електронних грошей в банках / О.В. Мельниченко. – Житомир : ЖДТУ, 2015. – 384 с.
5. Українці дедалі менше коштів отримують готівкою з платіжних карток. Retrieved from <https://bank.gov.ua/ua/news/all/ukrayintsi-vse-menshe-koshtiv-otrimuyut-gotivkoyu>
6. Drozd, W., Marszalek-Kawa, J., Miskiewicz, R., & Szczepanska-Waszczyzna, K. (2020). *Digital Economy in the Comporary World*. Torun: Wydawnictwo Adam Marszalek.
7. Drozd, W., Miskiewicz, R., Pokrzywniak, J., & Elzanowski, F. (2019). *Urban Electromobility in the Context of Industry 4.0*. Torun: Wydawnictwo Adam Marszalek.
8. Dźwigoł, H. (2019). Research Methods and Techniques in New Management Trends: Research Results. *Virtual Economics*, 2(1), 31-48. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01\(2\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.01(2))
9. Dzwigol, H. (2019). The Concept of the System Approach of the Enterprise Restructuring Process. *Virtual Economics*, 2(4), 46-70. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04\(3\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.04(3))
10. Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M., & Kwilinski, A. (2020). Formation of Global Competitive Enterprise Environment Based on Industry 4.0 Concept, *International Journal of Entrepreneurship*, 24(1), 1-5.
11. Dzwigoł, H., Dzwigoł-Barosz, M., Zhyvko, Z., Miskiewicz, R., & Pushak, H. (2019). Evaluation of the Energy Security as a Component of National Security of the Country. *Journal of Security and Sustainability Issues*, 8(3), 307-317. [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3\(2\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.8.3(2))
12. Dźwigoł, H., Shcherbak, S., Semikina, M., Vinichenko, O., & Vasiuta, V. (2019). Formation of Strategic Change Management System at an Enterprise. *Academy of Strategic Management Journal*, 18(SI1), 1-8.
13. Dźwigoł, H.; & Wolniak, R. (2018). Controlling w procesie zarządzania chemicznym przedsiębiorstwem produkcyjnym [Controlling in the Management Process of a Chemical Industry Production Company]. *Przemysł Chemiczny*, 97(7), 1114—1116. <https://doi.org/10.15199/62.2018.7.15>
14. Dzwigol, H., Dzwigol-Barosz, M., Miskiewicz, R., & Kwilinski, A. (2020). Manager Competency Assessment Model in the Conditions of Industry 4.0. *Entrepreneurship and Sustainability Issues*, 7(4), 2630-2644. [https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4\(5\)](https://doi.org/10.9770/jesi.2020.7.4(5))
15. Kwilinski, A., Vyshnevskiy, O., & Dzwigol, H. (2020). Digitalization of the EU Economies and People at Risk of Poverty or Social Exclusion. *Journal of Risk and Financial Management*, 13(7), 142. <https://doi.org/10.3390/jrfm13070142>
16. Melnychenko, O., & Chkheailo, A. (2015). Психологічні бар'єри у використанні електронних грошей. *Współpraca Europejska*, 3(3), 96 – 104.
17. Melnychenko O., Hartinger R. (2017). Role of blockchain technology in accounting and auditing. *European Cooperation*, 9(28), 27 – 34.
18. Miśkiewicz, R. & Wolniak, R. (2020). Practical Application of the Industry 4.0 Concept in a Steel Company. *Sustainability*, 12(14), 5776. <https://doi.org/10.3390/su12145776>
19. Miśkiewicz, R. (2019). Challenges Facing Management Practice in the Light of Industry 4.0: The Example of Poland. *Virtual Economics*, 2(2), 37-47. [https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.02\(2\)](https://doi.org/10.34021/ve.2019.02.02(2))
20. Miśkiewicz, R. (2018). *The Importance of Knowledge Transfer on the Energy Market*. *Polityka Energetyczna*, 21(2), 49-62. <http://dx.doi.org/10.24425%2F122774>
21. Miskiewicz, R. (2017b). *Knowledge Transfer in Merger and Acquisition Processes in the Metallurgical Industry*. Warsaw: PWN.
22. Miskiewicz, R. (2017a). Knowledge in the Process of Enterprise Acquisition. *Progress in Economic Sciences*, 4, 415-432. <https://doi.org/10.14595/PES/04/029>
23. Pająk, K., Kvilinskyi, O., Fasięcka, O., & Miśkiewicz, R. (2017). Energy Security in Regional Policy in Wielkopolska Region of Poland. *Economics and Environment*, 2(61), 122-138. Retrieved from https://www.ekonomiaisrodowisko.pl/uploads/eis%2061/11_pajak.pdf
Raport o stabilności systemu finansowego. Wydanie specjalne: skutki pandemii COVID-19. Czerwiec 2020 r. Retrieved from <https://www.nbp.pl/systemfinansowy/rsf062020.pdf>